

ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО В УМОВАХ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ

Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>

СЕМЕНОГ Олена Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, м. Суми, Україна

Мирослава Петрівна ВОВК

доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. У статті схарактеризовано досвід педагогічного партнерства Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка в умовах воєнних реалій (лютий — жовтень 2022 р.). Схарактеризовано результати онлайн-заходів з академічної культури, медіаграмотності, мовної культури для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів, учителів закладів загальної середньої освіти, проведених спільно з Державною службою якості освіти, центрами професійного розвитку педагогів, об'єднаними територіальними громадами, Українським мовно-інформаційним фондом НАН України. Представлено цінні практики співпраці науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника» СумДПУ імені А.С. Макаренка з Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» задля популяризації цінностей культурної ідентичності в освітньо-науковому середовищі.

Окреслено фахово-методичний напрям діяльності відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Ресурсного центру професійного розвитку вчителя української мови і літератури СумДПУ імені А.С. Макаренка з метою вдосконалення змісту й методичного інструментарію організації педагогічної практики майбутніх учителів НУШ. Висвітлено результати волонтерських ініціатив з метою професійної підтримки освітян, науковців в умовах воєнного стану.

Ключові слова: педагогічне партнерство; воєнні реалії; педагогічна освіта; націєстверджувальний потенціал української науки й освіти; науково-методичний супровід; Ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури СумДПУ імені А.С. Макаренка; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

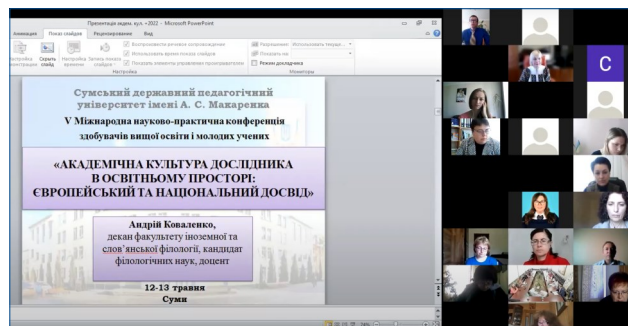
Постановка проблеми. У неймовірно складну воєнну добу визначено невідкладні завдання педагогів і психологів: щоденна робота задля збереження суверенітету й територіальної цілісності України; поєднання громадянського обов'язку, захисту Батьківщини і волонтерства, здійснення підготовки фахівців, наділених аксіологічно цілісною професійною позицією щодо утвердження цінностей української державності, здійснення якісної дослідницької, методичної, інноваційної діяльності, що впливає на вдосконалення національно-патріотичного виховання не лише дітей і молоді, а й усіх громадян нашої держави.

З 24 лютого 2022 р. змінилися вектори розвитку України, адже війна актуалізувала необхідність ціннісного осмислення державотворчих процесів, зміни парадигми світогляду народу крізь призму цінностей життя, родини, громади, держави. Безумовно, війна вплинула на кожного громадянина, освітянина, на вмотивованість їхньої просвітницької, освітньої, дослідницької діяльності заради згуртованості, суспільної підтримки, дієвості у здобутті Перемоги. Школа, коледж, університет стали осередками психологічної підтримки, національно-патріотичного виховання, академічної культури учасників освітнього процесу. Загострилися і питання конструктивної партнерської взаємодії науковців, освітян з метою наукового супроводу підготовки майбутніх учителів.

Цінним у контексті утвердження націєтворчого потенціалу української освіти й науки в умовах війни є партнерство наукових інституцій і закладів вищої світи, що визначає націєстверджувальну позицію в сучасному суспільстві і спрямоване на генерування інновацій, творчу, дослідницьку, просвітницьку взаємодію.

З перших днів визвольної війни Національна академія педагогічних наук України окреслила місію кожного науковця, освітянина, який має утверджувати цінності національної єдності через професійну діяльність на засадах патріотизму, єдності, партнерства: «Патріот — це той, хто вкладається у розвиток країни та збереження її обороноздатності у доступний йому спосіб. Для представників педагогічної і психологічної наук — це підтримання національної ідентичності і єдності нації на рівні свідомості кожного громадянина, територіальної громади, соціуму. Це посилення суб'єктності кожного громадянина через усвідомлення ним української історії від часів Київської Русі, української ментальності свободолюбства від часів Козацької доби, духу української демократії від Конституції Пилипа Орлика, незламності

українського війська від перемог Петра Конашевича-Сагайдачного і Богдана Хмельницького, вивершення самосвідомості від Григорія Сковороди і Тараса Шевченка» (НАПН України, 2022). Цими словами розпочиналось пленарне засідання V Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Академічна культура дослідника в освітньому просторі», проведена 12-13 травня 2022 р. у співпраці науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника» кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (Медіавчительський кампус, 2022а). Проведення означеного заходу є яскравим свідченням інтелектуальної згуртованості науковців і освітян у реалізації націєстверджувального потенціалу української науки й освіти на засадах педагогічного партнерства.

Аналіз останніх досліджень. У сучасному публікаційному дискурсі науковці, педагоги представляють результати дослідницької, освітньої, волонтерської, просвітницької діяльності наукових установ, закладів освіти, музейних інституцій за період російсько-української війни. З-поміж найбільш актуальних праць заслуговують на дослідницьку увагу праці В. Кременя (Кремень, 2022), Н. Ничкало (Ничкало & Гордієнко, 2022), Л. Лук'янової (Лук'янова, 2022), О. Топузова (Топузов & Засекіна, 2022), О. Міхна (Міхно, 2022) та ін. Висвітлення досвіду взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка започатковано публікацією О. Семеног, М. Вовк (Семеног & Вовк, 2021). Водночас є потреба представлення досягнень педагогічного партнерства означених осередків в умовах воєнних реалій, що підтверджує конструктивність взаємодії науковців і освітян у складний період національ-

ного утвердження як необхідну умову освітньо-наукового поступу.

Мета статті — узагальнити досвід педагогічного партнерства та взаємодії [Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України](#) та [Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка](#) в умовах воєнних реалій.

Завданнями статті визначено:

- схарактеризувати результати проведення спільних онлайн-заходів для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів, учителів у співпраці з ЗВО, закладами середньої освіти, Державною службою якості освіти, центрами професійного розвитку педагогів, об'єднаними територіальними громадами, Українським мовно-інформаційним фондом НАН України з метою утвердження принципів академічної культури, доброчесності, розвитку мовно-комунікативної, цифрової та інших фахових компетентностей;

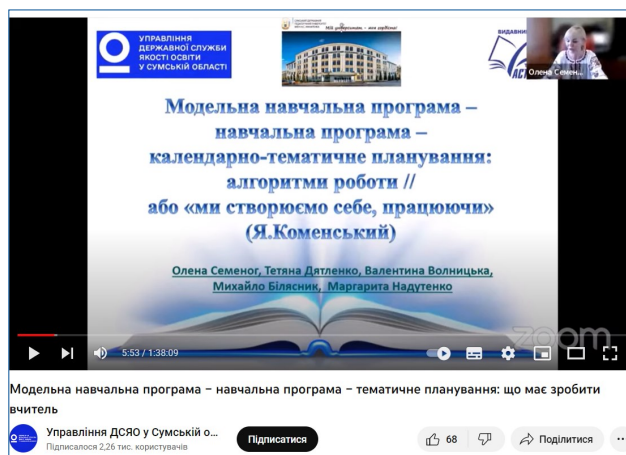
- представити цінні практики співпраці з Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» задля популяризації цінностей культурної ідентичності в освітньо-науковому середовищі;

- окреслити фахово-методичний напрям діяльності відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Ресурсного центру професійного розвитку вчителя української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка з метою вдосконалення змісту і методичного інструментарію організації педагогічної практики майбутніх вчителів НУШ;

- висвітлити результати волонтерських ініціатив з метою професійної підтримки освітян, науковців в умовах воєнного стану.

Виклад основного тексту. У межах реалізації такого напрямку педагогічного партнерства, як проведення спільних онлайн-заходів для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів, учителів у співпраці із ЗВО, закладами середньої освіти, Державною службою якості освіти, центрами професійного розвитку педагогів, об'єднаними територіальними громадами, Українським мовно-інформаційним фондом НАН України було проведено низку вебінарів, наукових семінарів, спрямованих на здійснення якісних змін у змісті освіти, імплементації інновацій у контексті реалізації Концепції Нової української школи. Так, 11 серпня 2022 р. за підтримки Управління Державної служби якості у Сумській області (керівник — А.Рябуха) у співпраці з ТОВ «Видавництво

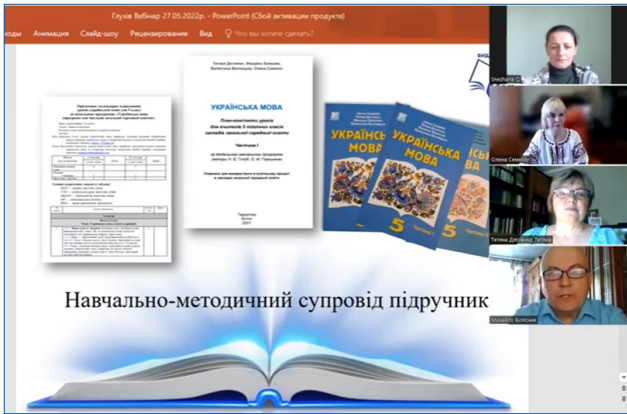
«Астон», Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету організували вебінар для керівників закладів освіти, їхніх заступників та педагогів **«Модельна навчальна програма — навчальна програма — календарно-тематичне планування: що має зробити вчитель»** (Управління ДСЯО у Сумській обл., 2022).

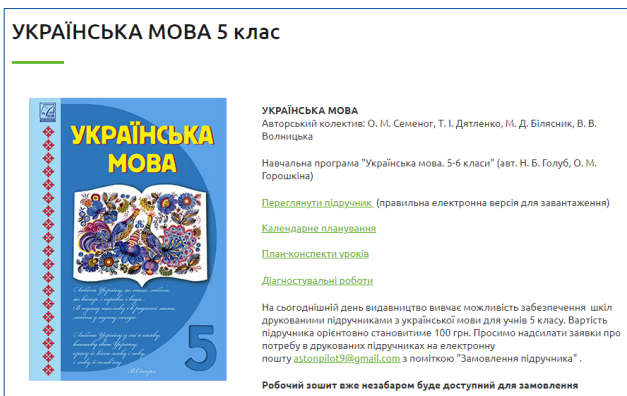
Мета вебінару — з'ясувати особливості модельної навчальної програми, алгоритми створення навчальної програми, окреслити календарно-тематичне планування з української мови для п'ятого класу НУШ, схарактеризувати підручники, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Учасникам заходу було презентовано фрагмент «Мультимедійної онлайн-платформи з української мови» для взаємодії учнів, учителів, інших учасників освітнього процесу з цифровими медіаресурсами (М.Надутенко, [Український мовно-інформаційний фонд НАН України](#)). Базовим для створення онлайн-платформи є напрацювання спікерів Семенов О.М., Дятленко Т.І., Білясник М.Д., Волницька В.В. — «Українська мова: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти» (Семенов, Дятленко, Білясник, & Волницька, 2022), укладений за модельною навчальною програмою «Українська мова. 5-6 класи» (Голуб & Горошкіна, 2021) та рекомендований МОН України (МОН України, 2022).

У співпраці з [Центром професійного розвитку педагогічних працівників Глухівської міської ради](#), Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України кафедрою української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка було проведено вебінар **«Навчання української мови в умовах воєнних реалій»**. (Медіавчительський кампус, 2022b). Завідувач кафедри ук-

раїнської мови і літератури О. Семеног означила напрями співпраці кафедри української мови і літератури з учителями закладів загальної середньої освіти міста Суми і Сумської області: гранти з інфомедійної грамотності, майстер-класи, вебінари, консультації, освітній хаб, програми і посібники з української мови, затверджені МОН України. Паралельно спікерами виступили Т. Дятленко, кандидат педагогічних наук, доцент, М. Білясник, учитель-методист, голова методичного об'єднання вчителів української мови і літератури Шосткинської об'єднаної територіальної громади, які розкрили особливості вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році та широке й різноманітне використання текстового матеріалу, спрямованого на формування патріотизму, ціннісного ставлення до української мови, рідного краю, людських чеснот. Було також презентовано видання: «Українська мова : підручник для 5 класів закладів загальної середньої освіти» (Семеног, Дятленко, Білясник & Волницька, 2022). Електронна версія підручника та навчально-методична підтримка представлено на сайті видавництва «Астон» (ТЗОВ «Видавництво Астон», 2022).

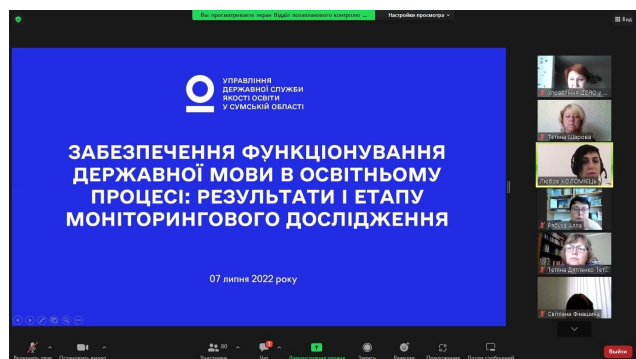

Зміст підручника структуровано на основі принципів дитиноцентризму, наступності між початковою і базовою середньою освітою, доступності,

інтерактивності, текстоцентризму, «м'якої» інтеграції, зокрема інфомедійної грамотності. Загалом матеріали підручника у 2021-2022 н.р. апробовано в «пілотних» школах України, на 15 вебінарах «Навчання української мови в контексті пріоритетних компетентностей НУШ» у школах, центрах професійного розвитку педагогічних працівників, інститутах післядипломної педагогічної освіти в різних містах та містечках України (Миколаїв, Чернігів, Чернівці, Луцьк, Івано-Франківськ, Суми, Київ, Тернопіль, Полтава, Прилуки, Умань).

Українська мова як невід'ємний складник національної безпеки; особливості організації освітнього процесу у 2022/2023 навчальному році; навчання української мови і літератури у п'ятому класі НУШ у компетентісно-діяльнісному вимірі; досвід роботи в пілотних класах НУШ; методичне забезпечення уроків української мови в шостому пілотному класі — ці питання стали ключовими під час методичного об'єднання вчителів української мови і літератури Шосткинської об'єднаної територіальної громади, 29 серпня 2022 р.

З-поміж важливих заходів, спрямованих на утвердження цінностей національної ідентичності серед учнівської, студентської молоді, різних категорій дорослих, було проведено низку вебінарів з проблем мовної політики, україномовної комунікації як протидії російській військовій агресії. За підтримки Управління Державної служби якості освіти у Сумській області 7 липня 2022 р. відбувся онлайн-захід «Забезпечення функціонування державної мови в освітньому процесі: результати I етапу моніторингового дослідження», що зібрав 98 учасників: керівників закладів загальної середньої освіти, центрів професійного розвитку педагогічних працівників, викладачів, вчителів Сумщини.

Начальник Управління Державної служби якості освіти в Сумській області Алла Рябуха та працівник служби Любов Коломієць охарактеризували результати моніторингового дослідження, проведеного в Сумській області (опитування батьків,

педагогів, дітей) (Сумська обласна військова адміністрація, 2022).

Завідувач кафедри української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка О.Семенов представила тему «Чому я обираю українську або дієвість угод про співпрацю», зосередила увагу на педагогічному партнерстві, окреслила напрочовання кафедри для учителів, батьків, учнів.

У співпраці українських учених, педагогів було ініційовано заснування онлайн-школи «Я обираю українську» на запит українських освітян, учнів, батьків у час війни (основні ініціатори — засновники Громадської організації «Інноваційні обрії України» Сергій та Тетяна Шарови. Емоційно наповненими, ціннісно спрямованими були 10 занять онлайн-школи, як-от: «Українська мова. Формули етикету» (Інноваційні обрії, 2022a); «Вишита сорочка і ми» (Інноваційні обрії, 2022b); «Мовне родинознавство» та ін. (Інноваційні обрії, 2022c).

Кафедра української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка теж долучилася до роботи: і як лектори (проф. О.Семенов), і як учасники (студентка А.Зленко), акцентувавши увагу на питаннях української мови як чинника безпеки України в контексті повномасштабної війни.

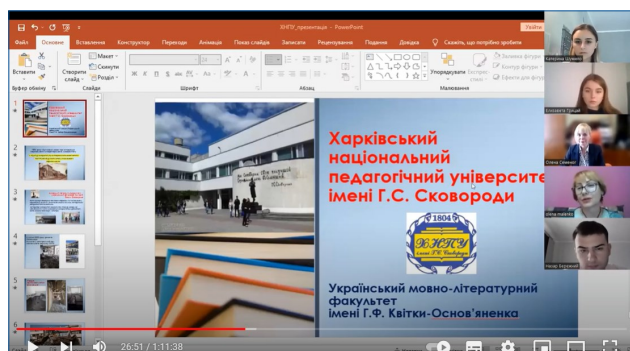
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка 22 серпня 2022 р. долучилися до онлайн-лекції Павла Гриценка, директора Інституту української мови НАН України, на тему «Мовна ситуація в Україні: сучасний стан і візії майбутнього». Захід організовано Слов'яно-Євразійським дослідницьким центром Національного універси-

тету Хоккайдо (м. Саппоро, Японія). Важливо відзначити знакову для українського сьогодення думку вченого, що «проблеми мовної ситуації в Україні — це не лише про Україну й українську мову, це також ... про сучасні соціомовні процеси і не тільки, закономірності й чинники в аксіології мови» (Інститут української мови НАН України, 2022).

Викладачі, студенти, науковці мали можливість долучитися до важливого заходу — Всеукраїнського круглого столу «Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд», проведеного з ініціативи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. У програмі — низка панелей, зокрема психологія евакуації; освіта під час війни; психотехнології допомоги (ІСПП НАПН України, 2022).

Крім того, в умовах воєнного стану для майбутніх педагогів, вчителів цінним є досвід якісної підготовки до організації складання вступних іспитів у закладах середньої освіти. Саме тому студенти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка залучалися до вебінару «Підготовка до Національного мультимедійного тесту. Українська мова», організованого Центром професійного розвитку педагогічних працівників м. Києва (модератор — вчитель-методист гімназії-інтернату № 13 м. Києва О.Ходацька (ЦПРПП м. Києва, 2022).

Ціннісно зорієнтованою на якість підготовки вчителя в умовах воєнного стану стала практика проведення гостьових лекцій у співпраці закладів вищої освіти України й зарубіжжя. Так, у співпраці Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Українського мовно-літературного факультету героїчного Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди лекцію «Заняття з культури української мови і стилістики» провели О.Маленко, доктор філологічних наук, професор та О.Ткач, кандидат філологічних наук, доцент. Це були спільні роздуми про мовну норму, мовне чуття, Гри-

горія Сквороду, Олександра Потебню, про міцне мовне коріння кожного з нас (Медіавчительський кампус, 2022c).

О. Біличенко, доктор наук із соціальних комунікацій, запрошена професор кафедри філології, літератури та лінгвістики Пізанського університету (Італія), провела лекцію з питань євроінтеграційних складників в освітніх магістерських програмах «Середня освіта» (Українська мова. Англійська мова) та в дисциплінах мовно-літературного циклу, питання академічної мобільності викладачів, проведення спільних наукових заходів (Філологічний факультет ДВНЗ «ДДПУ», 2022).

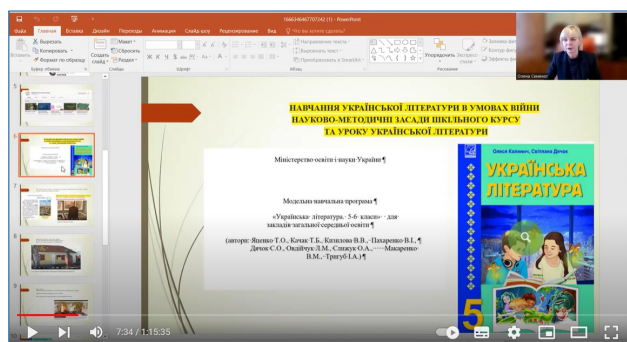
«Захочеш — і будеш. В людині, зятям, / Лежить невідгадана сила», — ці рядки з поезії Олега Ольжича пронизують кожне із занять та заходів, які проводить **кафедра української мови і літератури** Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка зі стейкхолдерами в умовах війни.

Гостьова лекція Н. Гоголь, доктора педагогічних наук, доцента кафедри української мови, літератури та методики навчання **Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка** для магістрантів ОПП «Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)», присвячена навчання української літератури у старшій школі на засадах культурологічного підходу. З-поміж важливих питань лекції — реалізація культурологічного підходу у шкільних підручниках української літератури, педагогічні пошуки та новаторські ідеї наукової школи Ніли Волошиної, наукового консультанта й автора шкільних програм і підручників Таміли Яценко, плідна робота **відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України**.

Взаємодії української мови, української літератури і музики, інтеграції медіаграмотності на заняттях з української літератури в умовах війни, мовній екології, вихованню мовного смаку засобами української пісні присвячені заняття, засідання гуртків зі студентами та магістрантами філологами стейкхолдерів: Є. Проворова, доктор педагогічних наук, професор НПУ імені М.П. Драгоманова (м. Київ), Н. Пономаренко, доктор філософії, викладач Відокремленого структурного підрозділу «Машинобудівний фаховий коледж СумДУ» (м. Суми), Л. Шерстюк, методист з української мови та літератури центру освіти «Оптіма» (м. Київ), Т. Серих, доктор філософії, методист Сумського Палацу дітей та юнацтва (м. Суми).

Серед важливих питань гостьових лекцій акцентовано саме на проблемах якісного навчання в умовах воєнних реалій на основі досвіду роботи Сумського обласного центру позашкільної освіти, **онлайн-хабу позашкільної освіти «Україна — це ми!»**, освітньої онлайн-платформи, що містить три освітніх розділи для дітей різного віку: **«З Україною в серці»** (краєзнавчо-мистецький), **«STEAM-UA»** (дослідницько-пошуковий), **«Рух — це життя»** (фізкультурно-спортивний).

21 жовтня 2022 р. відбулася гостьова лекція для студентів і магістрантів СумДПУ імені А.С. Макаренка **«Музейна педагогіка на уроках української літератури»**. Про музеї, їхню роль у житті і професії, про роль особистості, про історію створення Чернівецького обласного меморіального музею Володимира Івасюка, його діяльність, оновлену експозицію та п'ять основних причин відвідати саме музей Володимира Івасюка поінформували Н. Філіпчук, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України; О. Горобієвська, науковий співробітник Чернівецького обласного меморіального музею Володимира Івасюка (Медіавчительський кампус, 2022d).

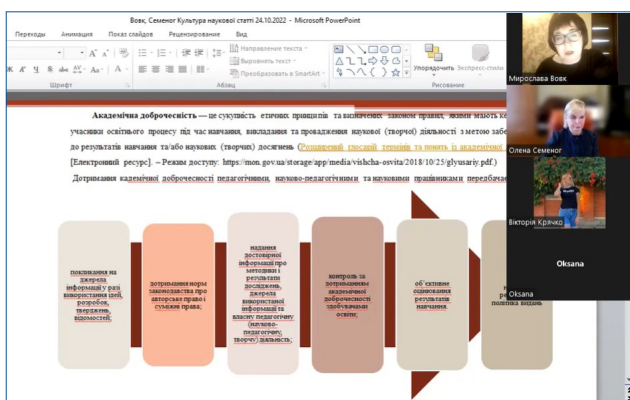

24 жовтня 2022 р. відбулося бінарне заняття студентів, аспірантів університету і наукової установи з проблеми **академічної доброчесності дослідника** з урахуванням сучасних вимог до якості публікацій, здійснення дослідницької діяльності на засадах етичних принципів вченого, наставництва, розвитку цінностей наукової діяльності. Ініціаторами і викладачами виступили доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка Олена Семенов і доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України Мирослава Вовк.

Активними учасниками заходу стали аспіранти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, які навчаються за освітньо-науковими програмами у галузі «01 Освіта/педагогіка» зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» та у галузі «05 Соціально-поведінкові науки» зі спеціальності «053 Психологія», студенти 1 курсу спеціальності «014 Середня освіта. Українська мова і література».

Проблематика заняття стосувалася питань законодавчо-нормативного врегулювання дотримання академічної доброчесності у дослідницькій і викладацькій діяльності, корисних порад для продукування авторських наукових текстів, здійснення редакторської роботи, поетапності підготовки наукової статті тощо (Медіавчительський кампус, 2022f).

За результатами проведення заходів студенти, магістранти, майбутні педагоги, висловили рефлексивні враження про заходи, гостьові лекції, зокрема щодо потенціалу української мови і літератури в утвердженні ідеї національної ідентичності, збереження і розвитку національної культури:

- «Література — це не просто художні твори, а матеріалізовані у формі книг життя людської душі, духовна пам'ять народу, історія всього людства. Саме тому великі художні твори сприяють моральному, духовному, естетичному розвитку молоді. Читаючи й осмислюючи художній твір української літератури, можна знайти відповіді на питання нашого духовного життя, яке, як відомо, не може існувати поза національно-культурною традицією. Ми отримали величезний заряд натхнення від професійних, небайдужих, творчих педагогів, Майстрів своєї справи. Віримо: поки є такі чудові вчителі, світ буде світлим і добрим! Кожен із присутніх взяв для себе щось цінне і корисне і зможе застосовувати це у своїй майбутній педагогічній практиці» (Валерія Шугурова).

- «Українське слово та думка завжди виборювали своє право на існування. Всі ми знаємо і па-

м'яємо історію становлення та формування української мови, якою складною вона була. Але незламність та непереможність українського народу піднесли її на новий рівень. Та зараз ми маємо змогу розмовляти українською мовою, читати українські твори, написані нашими талановитими письменниками. Дійсно, українська література мала і має великий внесок для становлення українського слова та української думки, а про її значення в освітньому процесі не можна заперечувати. Вона має велике суспільно-політичне, пізнавальне і виховне значення, бо в ній показано історію народу, його боротьбу проти соціального і національного гніту, боротьбу за волю та щасливе життя. У літературі правдиво відображена соціальна дійсність: різні етапи життя народу, його надії і прагнення» (Аліна Корнієнко).

Важливою у зміцненні партнерської взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, інших закладів вищої педагогічної освіти є якісна співпраця з Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» задля популяризації цінностей культурної ідентичності в освітньо-науковому середовищі.

Зокрема, 12 травня 2022 р. у співпраці з Кафедрою ЮНЕСКО відбулася V Міжнародна науково-практична конференція «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» (НАПН України, 2022b). Модерували: О.Семенов, завідувач кафедри української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка; Ольга Фаст, проректор з науково-педагогічної роботи КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради; Мирослава Вовк, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, член Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». Мета заходу: презентація результатів наукових досліджень аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників, учителів-дослідників; заохочення наукової молоді, всіх представників академічної громади до виконання наукових досліджень на засадах академічної доброчесності (Медіавчительський кампус, 2022a).

Працювали тематичні панелі: «Цінності академічної культури в контексті національної безпеки», «Утвердження академічної культури як чинник інтернаціоналізації вищої освіти», «Академічна культура у вимірах міждисциплінарних студій», «Академічна культура як критерій якості

професійної підготовки сучасного вчителя», «Академічна культура крізь призму філологічного дискурсу», «Культура академічної доброчесності в підготовці фахівців». За результатами проведення конференції підготовлено **збірник наукових праць: Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід** (Семенов, 2022).

З метою реалізації важливої для українського освітньо-наукового, культурного фронту партнерської місії 17 серпня 2022 р. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України ініціював проведення онлайн круглого столу **«Українського цвіту по всьому світу: консолідація українців в умовах російської агресії»**, що відбувся у партнерстві з Громадською спілкою «Українська асоціація освіти дорослих», Товариством зв'язків з українцями за межами України «Україна — Світ», Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Конгресом української інтелігенції. (НАПН України, 2022с).

До круглого столу долучилися українські науковці, педагоги, громадські діячі, які тривалий період проживають у Чехії, Болгарії, Молдові, Туреччині, Естонії, Португалії, на Канарських островах, а також наші колеги, українці, які тимчасово проживають у Німеччині й Австрії. Активними учасниками заходу стали викладачі і здобувачі Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та ін. Модератором заходу виступила доктор педагогічних наук, професор, директор ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України Л. Лук'янова. Проблематика заходу охоплювала такі аспекти: допомога українців світу Україні в умовах війни; посилення зв'язків з українською громадою у світі; культурні й освітні осередки зарубіжжя: досвід і перспективи співпраці з Україною.

Академічне вітальне слово пролунало від Неллі Ничкало, доктора педагогічних наук, професора, академіка, академіка-секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, яка зазначила, що діяльність Національної академії педагогічних наук України з 24 лютого 2022 року спрямовано не лише на здійснення наукових досліджень, підтримку освітнього фронту, а й на поповнення лав ЗСУ, територіальної оборони, підтримку волонтерського руху, адже лише спільними зусиллями можна досягти святої ідеї — збереження незалежності і свободи України. Про це йдеться у «Заяві Національної академії педагогічних наук України» у лютому 2022 р. (НАПН України, 2022а).

У роботі круглого столу взяли участь: перший секретар, керівник консульського відділу Посольства України в Турецькій Республіці Андрій Білик; доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заступник голови Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, голова Конгресу української інтелігенції Г. Філіпчук; голова секретаріату Товариства зв'язків з українцями за межами України «Україна — Світ» Алла Кендзера та інші (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022b).

25 травня 2022 р. відділ змісту і технологій Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України провів традиційний вебінар **«Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства»** до Міжнародного дня рідної мови (21 лютого) і Дня філолога (25 травня). Постійними партнерами заходу виступають Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття», Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка та ін. Мотиваційне слово щодо місії рідномовної освіти в сучасному науково-освітньому просторі виголосила доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України Л. Лук'янова. Проблематика заходу охоплювала такі питання: україномовна освіта як пріоритет національного поступу в умовах воєнного часу; проблеми розвитку багатомовної і рідномовної освіти в сучасному українському суспільстві; європейські тенденції багатомовної освіти; досвід багатомовного і рідномовного навчання у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти; збереження культурної спадщини в музейному просторі (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022а).

27 жовтня 2022 р. відбулася VI **Всеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника»**,

присвячена пам'яті академіка Івана Андрійовича Зязюна. Співорганізатори — Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». Місією заходу стало висвітлення, зокрема, таких проблем: теорія і практика неперервної педагогічної освіти; педагогічна майстерність учителя під час війни і в післявоєнній розбудові України; «педагогіка миру» й «педагогіка зраненого серця»; концепція педагогіки добра Івана Андрійовича Зязюна.

Відкрили важливий для педагогічної освіти України захід Любов Пшенична, кандидат наук з державного управління, професор, перший проректор Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, і Лариса Лук'янова, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Цікавий формат конференції передбачив проведення відкритої лекції «Україноцентризм в освітній політиці». Лектор — Георгій Філіпчук, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, член Центрального правління, перший заступник голови Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

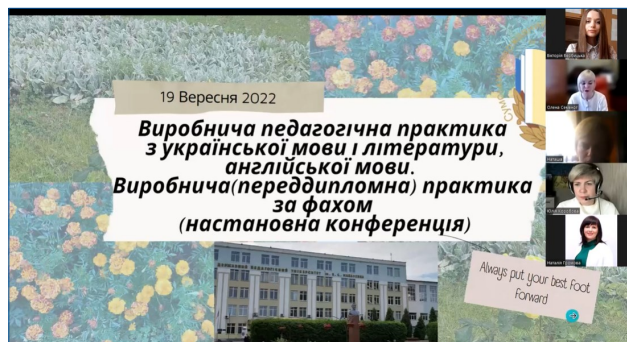
У межах пленарного засідання було запропоновано обговорення таких питань: якість підготовки вчителя: основні пріоритети Плану відновлення України у післявоєнний період; роль учителя в утвердженні української мови у післявоєнний час; університет-школа: комунікативна взаємодія в умовах воєнного часу; освітній процес в умовах змішаного та дистанційного навчання; актуальні питання формування ключових компетентностей мовної особистості учня/студента; академічна культура й академічна доброчесність

особистості; медіакультура та інфомедійна грамотність учителя/викладача/учня.

Географія учасників конференції із України: Суми, Сумська область, Глухів, Київ, Луцьк, Прилуки, Умань, Харків, Миколаїв, Запоріжжя, Житомир, Вінниця, Чернівці, Івано-Франківськ, Ізмаїл, Сімферополь, а також закордонні учасники м. Піза (Італія). За результатами конференції щороку видається збірник наукових праць, відеовиступи розміщуються на Медіавчительському Кампусі (Медіавчительський кампус, 2022г).

Активно розвивається фахово-методичний напрям діяльності відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Ресурсного центру професійного розвитку вчителя української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка з метою вдосконалення змісту й методичного інструментарію організації педагогічної практики майбутніх учителів НУШ. Задля досягнення цієї мети було проведено важливі конструктивні заходи, а також апробовано продукцію відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Особливо варто відзначити партнерську взаємодію Інституту і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка у напрямі вдосконалення змісту й методичного інструментарію організації різних видів практики на бакалаврському, магістерському і докторському рівнях. Так, 19 вересня 2022 р. викладачі кафедри української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка (керівники практики — О.Семенов, Н.Громова, В.Герман, Н.Кириленко, О.Рудь) за участі Управління державної служби якості освіти в Україні в Сумській області (А.Рябуха), Центру професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради (В.Закорко) провели **настановну конференцію** з питань виробничої практики для магістрантів ОПП Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова), 035 Філологія (Українська мова та література).

Основними питаннями заходу стали такі: зміст, методи, підходи до проведення авторських уроків в умовах війни, безпека учасників освітнього процесу, співпраця вчителя й учнів, учнів між собою, психологічні аспекти, освітнє партнерство, досвід учителів, використання цифрових технологій, повага і пошана до українського слова (Медіавчительський кампус, 2022d).

У процесі експериментальної роботи щодо вдосконалення змісту, форм і методів організації різних видів практики у закладах вищої педагогічної освіти було апробовано науково-методичний супровід, розроблений у межах прикладного наукового дослідження «Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти» (РК 0120U100228, 2020-2022 рр.), що його проводили вчені відділу змісту і технологій педагогічної освіти ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України. З-поміж праць, що спрямовані на якісні зміни змістового і процесуального складників організації практики у підготовці майбутніх учителів в умовах дистанційного і змішаного формату навчання, зазначимо такі:

- навчальна програма «Викладацька практика для здобувачів наукового ступеня доктора філософії» (Вовк, 2022);
- методичні рекомендації «Зміст і методичні засади організації фахових практик магістрантів у закладах вищої педагогічної освіти» (Соломаха, 2021);
- науково-методичні рекомендації «Зміст і методичні засади організації психолого-педагогічної практики в закладах вищої педагогічної освіти» (Грищенко & Філіпчук, 2021);
- аналітичні матеріали «Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти» (Вовк та ін., 2022);
- науково-методичні рекомендації «Зміст і методичні засади організації виробничої практики у закладах вищої педагогічної освіти» (Вовк & Гордієнко, 2022).

На особливу увагу заслуговує довідкове видання: Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник (Вовк та ін., 2022). У ньому представлено терміносполуки сфери неперервної педагогічної освіти, систематизовано поняттєво-категоріальний апарат у галузі освітніх, педагогічних наук. Мета укладання лексикографічної праці — термінологічне обґрунтування базових понять з проблем теорії і практики підготовки сучасного вчителя, його професійного розвитку. Дослідницький пошук науковців було спрямовано на визначення й обґрунтування сутності ключових понять з проблем неперервної педагогічної освіти, що пов'язано з методологічними, теоретичними, методичними засадами удосконалення підготовки вчителя у закладах вищої освіти, проектуванням професійної кар'єри, добром доцільних форм, методів, технологій, що забезпечують особистісний і професійний розвиток вчителя в умовах формального, неформального та інформального навчання.

В освітню практику успішно впроваджується посібник, створений у співавторстві науковцями і викладачами, у якому окреслено особливості фахової практики як чинника розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя-словесника; представлено специфіку організації педагогічної виробничої практики на бакалаврському рівні та фахової практики на магістерському рівні підготовки; викладено методичні рекомендації до проведення фольклорної, діалектологічної, педагогічної практик; запропоновано інструментарій аналізу уроків з української мови і літератури з урахуванням методів, прийомів, засобів навчання; рекомендовано використання сучасних інтернет-сервісів, онлайн-інструментів, віртуальних ресурсів у процесі проведення уроків під час педагогічної практики, технології організації аудиторної роботи з учнями в ході структурування змісту уроків з української мови і літератури, що важливо у професійній діяльності вчителя-словесника (Семенов та ін., 2021).

Важливо відзначити, що у контексті здійснення наукового супроводу діяльності Ресурсного центру професійного розвитку вчителя української мови і літератури науковці ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України беруть участь у наповненні контенту «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ КАМПУС», що реалізується у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси за підтримки посольств Великої Британії та США. Упродовж 2020-2022 рр. у межах грантових проєктів програми IREX Освітньо-дослідницький центр

«МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус» СумДПУ імені А.С.Макаренка та Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України (далі — УМІФ НАН України) розробили WEB-портал «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» та платформу «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ». Означені програмні продукти в умовах інформаційної війни набувають усе більшого поширення у навчально-педагогічній та освітній сферах і сприяють формуванню м'яких навичок (soft skills) роботи з медіатекстом, що є невід'ємним складником медіакультури сучасного вчителя. Вчені ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України долучилися до створення контенту «Мультимедійного словника» з урахуванням сучасних трендів у педагогічній освіті.

Важливим напрямом партнерської взаємодії Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка й Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України в умовах воєнних реалій стала реалізація волонтерських ініціатив з метою професійної підтримки освітян, науковців в умовах воєнного стану. З цією метою викладачі і науковці були залучені до всеукраїнського підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників, менеджерів закладів освіти різних регіонів України «Управління якістю науково-дослідницької діяльності у закладах вищої та фахової передвищої освіти в умовах воєнних реалій», що його ініціював Центр українсько-європейського наукового співробітництва. 10 травня — 4 червня 2022 р. під гаслом «Учені єдині! Разом ми сильніші!» з ініціативи Центру українсько-європейського наукового співробітництва відбувався лекторій у межах Всеукраїнського підвищення кваліфікації з проблеми «Управління якістю науково-дослідницькою діяльністю у закладах фахової передвищої і вищої освіти».

Усеукраїнське підвищення кваліфікації передбачало участь більше 250 представників закладів освіти з різних регіонів України в інтерактивних лекціях.

Перша лекція (20 травня 2022 р.) — «Нормативно-правові та психолого-педагогічні засади управління якістю науково-дослідницької діяльності у закладах вищої та фахової передвищої освіти». Лекторки: О. Фаст — кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради; О. Семенов — доктор педагогічних наук, профе-

сор, завідувач кафедри української мови і літератури, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; О. Цюняк — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Проблематика лекції охоплювала аспекти законодавчо-нормативного врегулювання якості освіти на державному, регіональному, локальному та особистісному рівнях; представлення зарубіжного і українського досвіду закладів вищої освіти та фахової передвищої освіти із реалізації освітніх практик забезпечення якості науково-дослідницької діяльності викладачів і здобувачів освіти (Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022а).

Друга лекція — «Мовно-комунікативні та особистісні виміри якості науково-дослідницької діяльності в умовах воєнних реалій» (26 травня 2022 р.). Спікерами заходу виступили: О. Семенов — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; М. Вовк — доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; О. Фаст — кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Під час лекції було висвітлено такі основні проблеми: специфіка комунікації між суб'єктами освітнього процесу в умовах воєнного часу; особливості професійного й особистісного спілкування між наставниками та здобувачами освіти; культура наукової фахової мови: публікаційні стратегії і публікаційна активність; рекомендації щодо врегулювання публікаційної активності науковця, викладача закладу фахової передвищої і вищої освіти; фактчекінг у наукових текстах; дос-

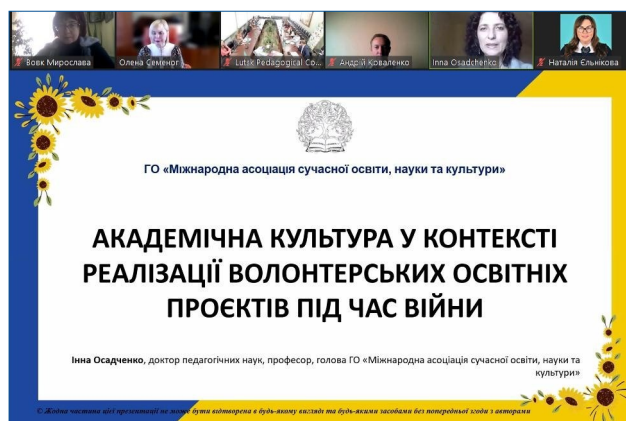

від підготовки наукових кадрів у зарубіжних країнах (Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022b).

Третя лекція — «Цифрові ресурси і сервіси у забезпеченні якості науково-дослідницької діяльності в умовах воєнних реалій» (2 червня 2022 р.). Лектори: О. Семеног — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури, СумДПУ імені А.С.Макаренка; М. Вовк — доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України; О. Семеніхіна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інформатики, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка; О. Фаст — кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комуніальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Ключовими проблемами лекції стали: концепція сервісно-орієнтованої науки; система сучасної наукової комунікації; стратегічне значення інформаційного, технологічного забезпечення системи наукової комунікації в національному й світовому контексті; створення інформаційних ресурсів та управління ними як інструмент міждисциплінарних досліджень; мережеві технології у розвитку відкритої науки; бібліотечні ресурси та цифрові технології як сегменти загальносвітового мережевого ресурсу; поняття е-науки та цифрової науки; відкрита наука в контексті свободи поширення наукової інформації та її поширення у Європейському просторі; цифрова гуманітаристика у вимірах актуалізації джерел національної спадщини та створення цифрових ресурсів національної пам'яті; цифровий менеджмент; наукова бібліотека як сегмент електронної дослідницької інфраструктури (Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022с).

Крім того, упродовж 12-20 травня 2022 р. у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка працювали короткотривалі курси підвищення кваліфікації для науково-педагогічних та педагогічних працівників за програмою «Академічна культура дослідника в умовах воєнних реалій». Мета курсів: формування цінностей академічної культури, інфомедійної грамотності, розвиток наукової мовної культури фахівців у умовах воєнних реалій. У межах цього волонтерського проєкту було проведено такі майстер-класи: «Академічна культура дослідника в умовах воєнних реалій» (О. Семеног, М. Вовк) (Вовк, 2022).

Висновки. Отже, педагогічне партнерство Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і СумДПУ імені А.С.Макаренка в умовах воєнних реалій засвідчило утвердження вагомих напрямів взаємодії задля інноваційного розвитку неперервної педагогічної освіти, співпраці наукових і освітніх інституцій як основи дієвих змін у якості підготовки вчителів, професійного й особистісного розвитку викладачів і науковців. Перспективами подальшого педагогічного партнерства є реалізація спільних проєктів, спрямованих на відновлення України у поствоєнний період, насамперед оновлення змісту освіти з урахуванням націєтворчих пріоритетів, опертя на культурно-історичний досвід підготовки вчителів, активізація партнерської взаємодії у системі «коледж — університет — наукова установа» у контексті продукування інновацій у сфері неперервної освіти, реалізації важливих проєктів з україномовної культури особистості, медіаосвіти тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Вовк, М. (2022, 18 травня). *Академічна культура сучасного дослідника: теоретичний і практичний контекст*. Facebook. <https://bit.ly/3EV25Is>
- Вовк, М.П. (уклад.). (2021). *Викладацька практика для здобувачів наукового ступеня доктора філософії: навчальна програма*. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/728418/>
- Вовк, М.П., & Гордієнко, В.П. (2022). *Зміст і методичні засади організації виробничої практики у закладах вищої педагогічної освіти*: науково-методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731793/>
- Вовк, М.П., Грищенко, Ю.В., Соломаха, С.О., & Філіпчук, Н.О. (2022). *Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти*: аналітичні матеріали. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/731924/>
- Вовк, М.П., Грищенко, Ю.В., Соломаха, С.О., Філіпчук, Н.О., & Ходаківська, С.В. (уклад.). (2021). *Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика*: словник.

- Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/731691/>
- Голуб, Н.Б., & Горошкіна, О.М. (2021). *Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://undip.org.ua/library/ukrainska-mova-5-6-klassy-modelna-navchalna-prohrama/>
- Грищенко, Ю.В., & Філіпчук, Н.О. (уклад.). (2021). *Зміст і методичні засади організації психолого-педагогічної практики в закладах вищої педагогічної освіти* : науково-методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/731774/>
- Інноваційні обрії. (2022b, 6 липня). *Вишита сорочка і ми. Онлайн-школа «Я обираю українську» (спікерка Дибовська Оlesia)* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/IINBJ6BQVgQ>
- Інноваційні обрії. (2022c, 7 липня). *Мовне родинознавство. Онлайн-школа «Я обираю українську» (спікерка Семенов Олена)* [Відео]. YouTube. https://youtu.be/QUGuS_1oxr0
- Інноваційні обрії. (2022a, 5 липня). *Формули етикету. Онлайн-школа «Я обираю українську»* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/54dugrAQtFE>
- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. (2022a, 25 травня). *Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства – 2022*. <https://cutt.ly/kM4udA6>
- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. (2022b, 24 серпня). *Консолідація українців в умовах російської агресії*. <https://cutt.ly/MM4ug9g>
- Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. (2022, 7 квітня). *Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд* [Відео]. Facebook. <https://www.facebook.com/events/307180538213121/>
- Інститут української мови НАН України. (2022, 22 серпня). *Лекція П.Ю. Гриценка «Мовна ситуація в Україні: сучасний стан і візії майбутнього»*. <https://bit.ly/3GuH2gW>
- Кремень, В.Г. (2022). Педагогічна наука для розбудови нової країни. За результатами виступу на Міжнародній серпневій педагогічній науково-практичній конференції «Освіта, освітяни — незламні у війні», 18 серпня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4201>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоєва, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., & Рєгейло, І.Ю. (2022). Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану (лютий-серпень 2022 р.). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-38. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4203>
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоєва, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., Лук'янова, Л.Б., Рєгейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022). Про роботу відділень та наукових установ Національної академії педагогічних наук України в мовах воєнного стану. Наукова доповідь Президії НАПН України 24 березня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4118>
- Лук'янова, Л.Б. (2022). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України: час випробувань, час досягнень. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4127>
- Медіавчительський кампус. (2022d, 20 вересня). *Настановна конференція з питань виробничої практики для магістрантів* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/Uba2j7INkcY>
- Медіавчительський кампус. (2022a, 12 травня). *Академічна культура дослідника в освітньому просторі* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/XBZ4k2TsASO>
- Медіавчительський кампус. (2022b, 2 червня). *Навчання української мови у 5 класі в умовах воєнних та поствоєнних реалій* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/ObEaHtrmCtQ>
- Медіавчительський кампус. (2022f, 26 жовтня). *Проблеми академічної доброчесності дослідника* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/o7Zh4F5YF8>
- Медіавчительський кампус. (2022g, 28 жовтня). *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/JkzURuVi-I>
- Медіавчительський кампус. (2022e, 24 жовтня). *Музейна педагогіка на уроках української літератури* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/SmfFaZr18Hs>
- Медіавчительський кампус. (2022c, 7 вересня). *Заняття з культури української мови і стилістики* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/SrGrB8tFNYQ>
- Міністерство освіти і науки України. (2022, 8 лютого). *Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» підручникам для 5 класу закладів загальної середньої освіти* (140). https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/85729/
- Міхно, О.П. (2022). Інформаційний фронт: діяльність педагогічного музею України в умовах воєнного стану. Виступ на онлайн-конференції німецькомовних шкільних музеїв Німеччини, Австрії та Швейцарії. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4119>
- Національна академія педагогічних наук України. (2022b, 16 травня). *В Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених за підтримки ІПООД НАПН України*. <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2725/>
- Національна академія педагогічних наук України. (2022a). Заява Національної академії педагогічних наук України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/SaveUkraine>
- Національна академія педагогічних наук України. (2022c, 26 серпня). *Круглий стіл з питань консолідації українців в умовах російської агресії*. <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2807/>
- Ничкало, Н.Г., & Гордієнко, В.П. (2022). Наукова діяльність у добу війни: за камертоном серця і любові до батьківщини. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4123>
- Семенов, О.М. (ред.). (2022). *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід* : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Суми: Видав-

- ництво СумДПУ імені А.С.Макаренка. <https://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/12262>
- Семенов, О.М., & Вовк, М.П. (2021). Педагогічне партнерство як пріоритет сучасної педагогічної освіти. Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2), 1-7. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-11-1>
- Семенов, О.М., Вовк, М.П., Дятленко, Т.І., & Громова, Н.В. (2021). *Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації* : навчальний посібник. Київ: Талком.
- Семенов, О.М., Дятленко, Т.І., Білясник, М.Д., & Волницька, В.В. (2022). *Українська мова* : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Астон.
- Соломаха, С.О. (2021). *Зміст і методичні засади організації фахових практик магістрантів у закладах вищої педагогічної освіти* : методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/728347/>
- Сумська обласна військова адміністрація. (2022, 30 червня). 97% опитаних вчителів Сумщини вважають українську мову рідною. <https://cutt.ly/vM4yr12>
- ТЗОВ «Видавництво Астон». (2022). *Українська мова 5 клас*. <https://cutt.ly/cM4yO8I>
- Топузов, О.М., Засекіна, Т.М., Головка, М.В., & Калініна, Л.М. (2022). Освітньо-науковий фронт: діяльність інституту педагогіки НАПН України в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4145>
- Управління ДСЯО у Сумській області. (2022, 12 серпня). *Модельна навчальна програма — навчальна програма — тематичне планування: що має зробити вчитель* [Відео]. YouTube. https://youtu.be/QYdpCRp_INk
- Філологічний факультет ДВНЗ «ДДПУ». (2022, 26 серпня). *Онлайн-міст «СТЕЙКХОЛДЕРИ»* [Відео]. Facebook. <https://www.facebook.com/100017187279898/videos/1118557108868847>
- Центр українсько-європейського наукового співробітництва. (2022a, 20 травня). *Розпочався курс лекцій, присвячених науково-дослідницькій діяльності в умовах війни*. <https://cutt.ly/qM4yoM9>
- Центр українсько-європейського наукового співробітництва. (2022b, 26 травня). *Продовжується курс лекцій у межах підвищення кваліфікації з управління якістю науково-дослідницької діяльності*. <https://cutt.ly/CM4ysnG>
- Центр українсько-європейського наукового співробітництва. (2022c, 2 червня). *На платформі ZOOM відбулася лекція, присвячена цифровим освітнім ресурсам в умовах воєнного часу*. <https://cuesc.org.ua/novini/tsifroviosvitniresursi/>
- ЦПРПП міста Києва. (2022, 14 квітня). *Підготовка до національного мультипредметного тесту. Українська мова* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/tbinlFRMbVs>

PEDAGOGICAL PARTNERSHIP IN THE WAR REALITIES

Experience of cooperation between the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine and Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

Olena Semenovh

DSc in Pedagogy, Professor, Head of the Ukrainian Language and Literature Department, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine

Myroslava Vovk

DSc in Pedagogy, Professor, Head of the Department of Content and Technologies of Teacher Education, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The article describes the experience of pedagogical partnership between the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine and Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko in the war realities (from February to October 2022). The results of online events on academic culture and medical literacy for academic staff, students (undergraduates and postgraduates), teachers of secondary education institutions, conducted jointly with the State Service of Education Quality of Ukraine, centres for professional development of teachers, united territorial communities, Ukrainian Language-Information Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine, are described. The valuable practices of cooperation of the Research Laboratory “Researcher’s Academic Culture” of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko with the UNESCO Department “Lifelong Professional Education of the 21st Century” to promote the values of cultural identity in the educational and scientific environment are presented.*

The professional and methodological direction of activity is outlined for the Department of Content and Technologies of Teacher Education of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine and the Resource Centre for Professional Development of Ukrainian Language and Literature Teachers of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko to improve the content and methodological tools for organising pedagogical practice of future teachers of the New Ukrainian School. The results of volunteer initiatives for the professional support of educators and scientists in martial law are highlighted.

Keywords: *pedagogical partnership; war realities; pedagogical education; nation-affirming potential of Ukrainian science and education; scientific and methodological support; Resource Centre for Professional Development of Ukrainian Language and Literature Teachers of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko; Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.*

Дата публікації: 24 листопада 2022 р.